

گه‌ران به‌دوای نه‌م‌ری و ته‌س‌ک‌بو‌نه‌وه‌ی رو‌وبه‌ری مه‌رگ له‌ شیع‌ری «نیاز» ی گۆراندا

عه‌تا قه‌ره‌داخی
(سلیمان‌ی)

بنیادی پێکه‌ینه‌ری ده‌قه‌که‌ش پێش‌که‌ش ده‌کات، سه‌رنج‌مان بو‌نه‌وه‌ راده‌کێشیت که دوو ئاست یان دوو پله له ده‌قه‌که‌دا ئاماده‌ن. یه‌که‌میان ئاستی «تکا» کاره‌ و دووه‌میش ئاستی «تکا» لیکراوه. تاکو ئیستا سه‌رچاوه‌ی تکا‌کردن، یان پالنه‌ری تکا‌کردن له ده‌ستپێکی ده‌قه‌که‌دا ئاشکرا نییه، هه‌رچه‌نده‌ دواتر له سنووری ده‌قه‌که‌دا شوناسی تکا‌کار و شوناسی تکا لیکراو ده‌رده‌که‌ون، که له‌و ئاقاره‌شدا مه‌سه‌له‌ی ده‌سه‌لات دیته‌ ئاراوه، ده‌سه‌لاتیک که له ئاستی نادیاردا پیاوه ده‌کریت، به‌لام ئه‌و پرسیاره‌ سه‌ره‌له‌ده‌دات ئایا که‌سیتی تکا‌کار که‌ لیکراوه‌ و ه‌کو که‌سیتی شاعیر ده‌رده‌که‌ویت چی وای لیکراوه‌ که‌ بگاته‌ ئاستی تکا‌کردن؟ ئایا که‌سیتی تکا‌لیکراوه‌ ئه‌و پێگه‌ و زه‌مینه‌ مادی و مه‌عنه‌وییه‌ی هه‌یه که‌ تکا‌ی لیکراوه‌؟ یان ئایا ده‌توانیت وه‌لامی تکا‌کردنه‌که‌ بداته‌وه‌ و ه‌کو بکه‌ریک و له‌به‌رامبه‌ر ئه‌وی تکا لیکراوه‌دا بپێته‌ بکه‌ری رو‌وداو دروستکه‌ر؟ ئایا پێوه‌ندی نیوان تکا‌کار و تکا‌لیکراوه‌ له‌ سنووری ده‌قه‌که‌دا چ جیهان‌بینیه‌که‌ به‌رهم ده‌هیتیت؟ ئایا ریک‌خستنی کات له‌ رابردووی به‌رده‌وامه‌وه‌ بو‌ ئیستا و بو‌ ئاینده‌ش له‌ سنووری ده‌قه‌که‌دا و له‌ روانگه‌ی ئه‌و پرستانه‌وه‌ که‌ ئه‌وی تکا‌کار ده‌ریان ده‌پێت چ ده‌لاله‌تیکی هه‌یه و چ پێوه‌ندییه‌کی به‌ میترووی ئه‌و که‌سیتییه‌وه‌ هه‌یه و چی ده‌لاله‌تیکی هه‌یه و چ پێوه‌ندییه‌کی به‌ میترووی ئه‌و که‌سیتییه‌وه‌ هه‌یه و چی له‌سه‌ر رابردووی و ئیستا و داها‌تووی ده‌خاته‌ روو؟

-۲-

که‌سی تکا‌که‌ر که‌ خودی شاعیره‌ له‌ ده‌قه‌که‌دا رابردووی خۆی ده‌گیریته‌وه‌، که‌ له‌و گیرانه‌وه‌یه‌شدا له‌ رینگای به‌کاره‌یتانی کۆمه‌لێ ره‌گه‌زی سه‌روشت و کۆمه‌لێ پێکه‌اته‌ی دروستکراوی مرۆف خۆیه‌وه‌ هه‌ولده‌دات باری راستی خۆی نیشان بدات. گۆران هه‌ر له‌ ده‌ستپێکی

-۱-

(نیاز) ناو‌نیشانی شیع‌ریکی گۆرانه‌. له‌ راستیدا (نیاز) به‌ مانای «مه‌به‌ست» یان «ئامانج» دیت، به‌لام کاتێ بو‌نیو جوگرافیا‌ی ده‌قه‌که‌ شو‌ر ده‌بینه‌وه‌ بو‌مان ده‌رده‌که‌ویت که‌ «نیاز» به‌ مانای «داواکاری» یان «تکا» یان جو‌ریک له‌ پارانه‌وه‌ به‌کاره‌اتوه‌. ئه‌مه‌ش ئه‌وه‌ ده‌گه‌یه‌نیت که‌ زمان لای گۆران له‌ روانگه‌ی هه‌لگرتنی ماناوه‌ پێناسه‌ ده‌کریت. «داواکاری» یان «تکا» که‌ له‌ گه‌ل خۆیدا شیوازی

تروسکه و بئ هیوایی بووه. گۆران له ئیستادا ههست دهکات چۆن له رابردوودا بۆ سهردهمیکی له پرووی رۆحیییهوه مردوو و بئ جووله بووه، ئەو له دهستیپێکی شیعیرهکهیدا دوانهیهک له نیوان دنیای رۆح و دنیای فیزیکی خۆیدا دروست دهکات. ئەم دووانه بهش له ئەزموونی شیعیری گۆراندا ئامادهبوونیکی بهردهوامی ههیه که تایبهتمهندی که سیتییه کی شیزۆفرینی دهخاته پروو، که سیتییهک که به ئاشکرا ههست به دابه شبوونی خۆی بۆ دوو دنیا دهکات، دنیای رۆح و دنیای فیزیک واته جهسته. له ئەزموونی شیعیری ئەم شاعیرهشدا ههمیشه ئاخاوتن له بارهی دنیای رۆحهوه دهکهوینته پێش ئاخاوتن له بارهی دنیای فیزیکییهوه. دهش لێرهدا ئەو پرسیاره سه رهه لیدات ئایا پێشخستنی دنیای رۆح لای گۆران چ دهلاله تیک هه لده گریت و چ لیکدانه وه یه کی بۆ ده کریت؟

دنیای رۆحی گۆران بۆ سهردهمیکی تاریک و چۆل بووه. به وانا له پانتایی رۆحی ئەودا زینده گانی و چالاکی نه بووه، رۆح ته نیا و نامۆ بوو، مادهم و هها پیناسه ده کریت که دنیای ئەو چۆل بووه، مه بهست له چۆل بوون بئ هاو ده می و بیکه سی ده نوینێ که له ئاستیکی تردا ده توانین بلێین نه گهر تاریکی و چۆلی رۆح وه کو دالیک سه یر بکه ین ئەو مه دلولی ته نیایی و بیکه سی و بئ هاو ده می بئ هاو رازی هه لده گریت. ئەمه ش خاسییه تیکی دیاری شیعیری گۆران، واته ته نیا و گۆشه گیری وه کو دوو ره گه زی شیعیری رۆمانسی هه میشه لای گۆران ئاماده بوونیان هه یه. ئەم دوو حاله ته ش ته نیا له سنووری دنیای رۆحدا باس ده کرین و به رجه سته ده کرین. بۆیه گۆران له م شیعه ردا ههر له دهستیپیکه وه که وه سفی دنیای رۆحیی خۆی ده کات ده به ویت زه مینه بۆ وه سفیکی هه مه لایه نه ی ره گه زه کانی ئەو دنیایه ئاماده بکات ئەویش به مه به سستی سه لماندن و به ته واته تی به رجه سته کردنی باری رۆحی خۆی، له راستیشدا ئەو ره گه زانه ی که ئەو وه کو ره گه زه کانی نیو پانتایی رۆحی خۆی باسیان لیه ده کات و ده یاندوینێ و وه سفیان ده کات به گشتی ره گه ز و توخمه ئاماده کانی نیو سروشت، که واته لیه وه ئەوه درده که ویت که گۆران یان ده به ویت لیکچوون له نیوان پانتایی رۆحی خۆیی و سروشتدا بکات یان ئەو دنیا رۆحیییه ی که ئەو لیتی ده ویت بۆ خۆی بریتییه له سروشت به هه موو ره گه زه کانییه وه. ئەگهر مه به ست لیکچوون دروستکردن بیت له نیوان خۆی و سروشتدا ئەوا ئەوه مان بۆ

دهقه که وه خۆی ده شو به یتیت به سروشت و توخمه کانی و له رێگای وه سفکردنی خۆیه وه وه کو سروشت به توخمه جۆراو جۆره کانییه وه بوون و ماهیه تی خۆی له سنووری ته سکی تاکه که سی خۆیه وه ده گوازیتته وه بۆ ئاستیکی فراوانتر که سروشته. ئەمه ش وای لیده کات که سه رجه م توخم و ره گه زه کانی سروشت وه کو به شیک له خۆی ببینیت و سه یر بکات. گۆران له وه ش به ئاگایه که توخم و ره گه زه کانی سروشتیه هه مان شیه ی پیکهاته و بنیاد و ره گه زه کانی زینده وه ره به مرۆفیشه وه ملکه چی یه ک جۆر یاسان که ئەویش یاسای دروستبوون و گه شه کردن و پیکه یشتن و به ره و کۆتایی هاتنه، به لام له گه ل ئەوه شدا ده به ویت گۆرانکاری له و سووره سروشتییه دا بکات که ئەوه ش بۆ خۆی کارکردنه له ده ره وه ی دیالکتیکی بوون و گۆران.

**سه رده میکی بوو دنیای گیانم تاریک و چۆل بوو،
کام (به رۆچکه) ی گهرمه دلّم چه شنی سه هۆل بوو،
قه ریحهم وشک، ته بیه تم زهرد و ژاکاو بوو!
زه رده خه نهم ناخی سه رلیتو، فرمیسکی چاو بوو**

گۆران ده گه رپیتته وه بۆ رابردووی خۆی و به وردی ئاماده بوونی خۆی له هه موو پرویه که وه ئاشکرا ده کات و له وه ده ویت که چه ند رابردوویه کی تاریک و بئ

دهرده که ویت که گۆران خۆی وه کو هاوشیوهی سروشت سهیر دهکات. سروشتی دهوله مهنده به هه موو هاوشیوهی سروشت سهیر دهکات. سروشتی دهوله مهنده به هه موو رهگهز و توخمه کانیه وه. سروشتی یاخی و رکیتف نه کراو و تاکو ئیستا ئاشکرا نه کراو. یان ئه گهر مه به سستی له دنیای رۆحیی خۆی راسته وخۆ سروشت بیت ئه و له مه شیاندا مه به ست ئه وه یه که گۆران به ئه ندازه ی گه وره یی و جوانی و ساده یی و هارمۆنیایی بوونی سروشت خۆی وه کو سروشت به گه وره و جوان و گونجاو ده بینیت، به واتا ئه گهر گۆران لیکچوون له نیوان دنیای رۆحیی خۆی و سروشتدا بکات، یان دنیای رۆحیی ئه و سروشت بیت له هه ردوو باره که دا شوناسی «رۆح» ی خۆی له باریکی زاتییه وه ده گوازیتته وه بۆ باریکی مه وزوعی و له حاله تی مرۆیی ناماده بۆ له نیوچوون و ونبوونه وه ده گوازیتته وه بۆ حاله تی سروشتی نه مر و هه میشه له گۆران و هه میشه له به رده م زیندوو بوونه وه دا. به مانایه کی دی مه دلوولی قوولی هاوشیوه کردن له نیوان رۆح و سروشتدا به خشیینی تاییه تمه ندیی نه مرییه به و رۆحه، هه مان شیوهی سروشت که له گۆرانی به رده وام و زیندوو بوونه وه و نوپوو نه وه ی به رده وامدایه. به مانایه کی دی له و هاوشیوه کردنه ی نیوان رۆح و سروشتدا پرو به ری نیوان مردن و ژیان ته سک ده بیته وه، پرو به ری مردن ئه وه نده ته سک ده بیته وه که ژیان له ئه گهری ئه وه دایه کۆنترۆلی هه موو ئه و پانتاییه بکات، به لام گۆران پیش ئه وه ی بمانگه یه نیت به و ده رته نجامه وه سفیکی ورد و هه مه لایه نه ی ره گهز و توخمه کانی نیو پانتایی رۆحی خۆی دهکات که وه سفکردنه که ی هیچ جیاواز نییه له وه ی که وه سفی خودی سروشت و توخم و ره گهزه کانی بکات، به لام وه سفکردنی دنیای رۆحیی ئه و به پیتی کاتی شکست و مردنی توخم و ره گهزه کانی نیو سروشت، له وه سفکردنی سروشت ده چیت، به لام ئه وه ی که تیبینی ده کريت ئه وه یه سه رباری ویرانه یی و پر له مه رگه ساتیی دنیای رۆحیی ئه و هیشتا بکه ریک ماوه ته وه که وه سفی ئه و کاره ساته دهکات، دیاره ئه و بکه رهش خودی «رۆح» ه که ناشیت بمرت، یان «ئه و» ی خاوه نی رۆحه که یه که زاتی شاعیر دهکات. هه رچه نده ده شی له رووی ده روونییه وه ئه م ئاسته ی لیکدانه وه به ئاقاری «من و به رزه من و ئید» دا بپریت.

بنیاده ناماده یه ن که نه ک ته نیا ئه م شیعه ری گۆران به لکو به شیکی زۆر له شیعی گۆرانیان له سه ر بنیادناوه، به لام گۆران نه که وه تۆته ژیر کاریه گهری ئایدیۆلۆژیانه ی مارکسیزمه وه بۆ قسه کردن له سه ر رۆح که «بوون» له ده ره وه ی ئه و هیچ پیناسه یه کی نییه، به لکو له ئاستیکی قوولتردا له پتوه ندی دیالیکتیکانه ی نیوان ئه و دوو ره گهزه ده ویت و هه ره که شیان به لای ئه وه وه دنیایه کی ئالۆز و پر له نه یینییه واته دنیای رۆح و دنیای جهسته.

-۳-

پیشتر گوتمان گۆران بۆ وه سفی رابردوی خۆی ده گه ریتته وه و به دریتی وه سفی ئه و رابردوو دهکات. له وه سفکردنه که بیدا وه ها وه سفی خۆی دهکات که ئه م بریتی بیت له سروشت. له سه رجه می وه سف کردنه کانییدا ئه و ره گهز و توخمه نه ی ده یانه یینی و لیتیان ده ویت زیاتر ره گهز و توخمه کانی سروشتن که له باری ئاسایی خۆیاندا وه سفیان ناکات، به لکو به گشتی له باری ئاسایی و پر له که موکورتی و ناجۆریدا لیتیان ده ویت، به و مه به سته ی که فهزایه ک ناماده بکات تاریکی و چۆلیی دنیای «گیان» ی لی به ره هه م بیت. ئه مه ش ئه وه به رجه سته دهکات که لای گۆران ده ق بنیادیکی یه که گرتوه و سه رجه م توخم و ره گهزه کانی بنیادانی ئه و ده قه پیکه وه بۆ به ره هه مه یینی فهزای ده ق و بۆ به ره هه مه یینی مانا و جیهانیینی ده ق کارده که ن، به لام لای گۆران وه سفکردن پرو به ریکی فراوان داگیه ر دهکات و له پیناوی به ره هه مه یینی فهزا یان مانا و ده لاله تیکدا چه ندین توخم و ره گهزی به ره هه مه یینی شیعه ر دینیتته نیو بنیادی ده قه که یه وه که به گشتی ئه و ره گهز و توخمه نه ش له سروشت و له خودی مرۆف خۆیه وه وه رده گرتیت و ئه م دوو ئاسته ش بوونه ته پیکه یته ری بنیادی گشتی ده قی گۆران واته دوانه ی مرۆف و سروشت ئه و دوانه سه ره که ییه یه که گۆران له ئه زموونی شیعیی خۆیدا کاری له سه ر کردوون و زیاتریش له نیوان ئه م دوانه یه دا لیکچوون یان هاوشیوه بوون نیشان ده دات که ئه وه ش ئه و ده لاله ته هه لده گرتیت که مرۆف و سروشت پیکه وه بوون و مانایان هه یه و هارمۆنیای گه ردوونیش له پیکه وه بوونی ئه و دوانه و پیکه وه گونجانیان به ره هه م دیت.

گۆران ناتوانیت دنیای گیان و دنیای فیزیکی لیکتر جیا بکاته وه، ئه وه تا له کاتیکدا دنیای گیان تاریک و چۆل ده بیت. دنیای «دل» بی گهرمی و بی هیاو بی جووله ده بیت تا ئه و راده یه که کام جیگای دل

گۆران له پال هینانی ناوی «گیان» دا ناوی «دل» یش دینیتته پیشه وه که مه به ست له وه ش ناماده کردنی دنیای رۆح و دنیای فیزیکیه پیکه وه. واته ئه م دوانه یه، ئه و

رهگهزهکانی پیکهینهری خوێ سهیریان دهکات. به مانایهکی تر کاتی گۆران دهگه پیتتهوه بۆ رابردوو باسی شکست و ناامادهبوونی خوێ دهکات، مه بهستی خودی خوێ نییه وهکو زاتی گۆران، به لکو مه بهستی درخستنی میژوو به که که نهو به شیکه لیتی، بهواتا گۆران له دواندنی مه سه لهی زاتی خویشیدا هیشتا مه به ستیه تی باریکی گشتیتر به رجهسته بکات و پانتاییهکی فراوانتر بدوینێ که پانتایی میژوو و نامادهبوونی کۆمه لگایه.

له ره ی دهنگی شادمانی و نه شته م خنکابوو
شه پۆلی بای به هره و جۆشم مه نگ پراوه ستابوو!

تهلی عوود و که مانم پس، کونی شمشالم به سراپوو وهک گرتی دل و زمانی لالم!

گۆران خوێ ده شو به پیتی به عوود و که مان و شمشال واته خوێ ده شو به پیتی به نامرازهکانی مۆسیقا، به لام کۆمه له نامرازیک که هیچیان ئاواز به ره م ناهین له بهر پسانی تهلی عوود و که مان و گیرانی کونی شمشال، لیره دا نه وه مان بۆ درده که ویت که نهوی شاعیر وهکو خودیکی ناکارا خوێ نیشان دهدات خودیک که نهیتوانیوه بیته بکه ریکی به ره مه پین. نه گهر له روانگه یه کی تره وه بروانین نهوا بۆمان درده که ویت که نهوی بکه ری شیعره که دهنگ به ره م ناهیتیت، به ره م نه هینانی دهنگ به لگه ی نه بوونی که سی تیبیه که که گوزارشت له بوونی خوێ بکات، دیاره سه رباری نه وه ی که دهنگ به ره م نایه ت به پیتی نهو وه سه فه ی که له سنووری بنیادی ده که ده بۆ که سایه تیبی نهو ده کریت، نهوی شاعیر بیده نگی نامرازه مۆسیقییه کان ده شو به پیتی به زمانی لالی خوێ، نه مه ش به شتیه یه کی ئاشکرانتر باری سروشتی نهو درده خات که که سی تیبیه که نهیتوانیوه دهنگ به ره م به پینیت، کاتیک دهنگ یان باشر بلتین زمان تایبه تمه ندیی زمانی هه یه که هه لگری مانا بیت، کاتیکیش مانا ده ناسریت که گوینگر یان وه رگر هه بیت. نهو زمانه ی که له سنووری ده که ده به ره م هاتوه هه ر لهو سنووردها ماوه ته وه و نهیتوانیوه مانا و ده لالات و جیهان بینی ده که که بگوازیتته وه بۆ نهوی وه رگر یان خوینهر. ده شی وه هاش لیکبدریتته وه که نهوی وه رگر یان خوینهر ناماده بوونی نه بووه هه ر له بهر نه وه ش زمان دهوری خوێ نه بینیه له دروستکردنی پیتوه ندی له نیوان به ره مه پین و وه رگر دا.

ده شی له سنووری ده که ده زمان نه رکی زمانی بینیبیت و هه لگری «مانا» ش بووبیت، به لام نهیتوانیبیت پانتاییه کی فراوانتر کۆنترۆل بکات و ده سه لاتێ خوێ سه پینیت، نه مه ش زیاتر له گواسته وه ی نه م لیکدانه وه یه وه بۆ واقیعی دره وه ی ده که که ئاشکرا ده بیت. نه گهر مه به ست له منی شاعیر منی نه ته وه بیت و

گۆران وینه ی رابردوو به کمان بۆ ده کیشیت که شادمانی تیدا نه بووه و نه شته ی تیدا خنکاو، له پشتی نه م روانینه وه وه ستانی میژوو ناماده یه، میژوو یه که که سیمای گۆرانکاری پتیه دیار نییه. میژوو یه که که پالنه ری دا هینان و به هره تیایدا وه ستاو. نه گهر له سه ر ئاستی خودی گۆران لیکدانه وه ی نه م بۆچونه بکه بین نه وه ده شی بلتین گۆران گوزارشتی باری تایبه تی ژبانی خوێ دهکات که له شادمانی و نه شته بیتبه ش و رووتکراوه بووه، که ده شی هه ر نه وه ش هۆکاریکی سه ره کی گه رانی به رده وامی گۆران بووبیت به دوای یه قیندا. یه قینی دۆزینه وه ی وینه ونبووه کان که پیشتر نیمه به وینه ی باوک و وینه ی ئافره ت لیکمان داوه ته وه و به ئومیدبوون له دۆزینه وه ی نهو دوو وینه یه گۆرانی خستۆته سه ر گه ران به دوای نه لته رنایتیقی نهو وینانه دا که نه ویش له سروشت و پاشانیش له یه قینی ئایدیۆلۆژیادا به رجه سته بووه.

نه گهر له سنووری خودی گۆرانیش وهکو زات بچینه دره وه و له سه ر ئاستیکی گشتیتر لیکدانه وه ی نه م بۆچونه بکه بین نهوا له ژبانه ده گشتی یان به لایه نی که مه وه لهو کۆمه لگایه ی که گۆرانی تیدا ده ژی شادمانی و نه شته و به هره ی دا هینان نادیار و کوژراون. له کاتی که پالنه ری شادمانی و دا هینان بکوژریت یان بمریت یان له بنه رده دا بوونی نه بیت نهوا ئاخواتن له سه ر دروست کردن و بنیادنان شتیکه له سنووری وه هم و خه یالدا یه، نه گهر دا هینان بریتی بیت له بنیادنان و به ره مه پینانی نهو ره گه زانه ی که شوناسنامه یان له سه ر به ده ست دیت و ناماده بوونیان له سه ر فه راهم ده کریت نهوا لهو زه مینه یه ی که گۆران به رجه سته ی دهکات پانتاییه ک بۆ به ره مه پینانی ره گه زهکانی خو سه لماندنی تیدا ناماده نییه، نه وه ش وادهکات که بکه ری خاوه ن شوناس بهو

دەر نه که وتوون و نه جوولاون. لیرهدا ته گهر تهو وهسفه ی گۆران بۆ سروشتی دهکات مه بهست خودی سروشت خۆی بوايه تهوا دهشیا وای لیکبدهینهوه که باری روانینی گۆران نائاسایی بووه و ئاستی بیستن و بینین و چیژوهرگرتنی شیواوه بۆیه سروشتی وها بینیه، یان دهشیا وای لیکبدهینهوه که هارمۆنیای سروشت تیکچوووه و هیچ کام له توخم و رهگهز و پیکهاتهکانی له باری ئاسایی خۆیاندا دهرناکهون و کارناکهون.

بهلام وهک دهزانین تهو وهسفه دهکرت خودی شاعیره نهک سروشت، بهلام له هاوشیوهکردندا تهم خۆی خستوته شوینی سروشت و تهو رهگهز و توخم و پیکهاتانهی سروشت هممووبان رهگهز و توخم و پیکهاتهی تهمی شاعیرن. بهمانایهکی دی گۆران له بری تهوهی مۆنۆلۆگی راستهوخۆ بکات وهکو له شیعی رۆمانسیدا باوه، له پیتگای دواندنی سروشتهوه باری دهررونی کۆمه لایهتی و تهنتۆلۆژی خۆی نیشان دهدات، بهم کارهیهش له پروکهشدا وای دهردهخات که لهبری زاتی خۆی له مهسهلهی مهوزوعی دهوویت، یان له بری زات مهوزوع دهوویت، دهشی و ههاسی لیکبدهینهوه که تهوی شاعیر له حالهتی بلنډبون (تسامی) دایه و خۆی لی بۆته سروشت و هممو رهگهز و پیکهاتهکانی سروشتیش وهکو بهشیک له خۆی سهیر دهکات و دهبینیت.

هممو تهم توخم و رهگهزانهی پیکهپینهوی تهو که له باری ئاسایی خۆیاندا نهماون و توانای بهرهمهپینان و کارکردن و چالاکی ئاسایی خۆیانیان له دهست داوه له ناکامدا بوونهته هۆی وشکبونهوه و بی بهرهمهیی تهو.

تهم رهگهز و پیکهاتانه تهوسا دایان دهخورپان و ناخی دهررونی تهو و سههرچاوهی روونی ناخی تهویان دههپینایه سههرهلقولین. گۆران مهسهلهی بهرهمهپینان که دهشی بهرهمهپینانی شیعیر بیت یان له ئاستی قوولتردا بهرهمهپینانی «بوون» بیت دهبهستیتتهوه به کۆمه لیک هۆکار و بنهمای مادیانهوه، چۆن له سروشتدا باران بارین له تهنجامی ههلمی دهریاکان و دروست بوونی ههور و نرم بوونهوی پلهی گهرمییدا دروست دهبیت و بارینی بارانیش بهسهر زهویداکانی و سههرچاوهکان دهژینیتتهوه، ههمان شیوه وهسفی ههلقولینی ناخی خۆی دهکات، به وانا دهیهوویت بلتیت بهبی کارکردنی هممو توخم و رهگهزهکانی بهرهمهپینانی شیعیر ناتوانریت، شیعیر بهرهم بهینریت، ههروهک تهمش له ئاستیکی قوولتردا تهو دهلالهته ههلهگرتیت که بهبی کارکردن و چالاکی نواندنی هممو توخم و رهگهزهکانی بوون ناشیت

زمانیش زمانی کوردی بیت، تهوا له دهرهوهی جوگرافیای منی کورد تهم زمانه بوونی نییه، بهو مانایهکی که تهم زمانه نهبوته ههلهگری مانا و روانین و بۆچوون و دیدی کورد بۆ تهوانی تر، واته زمانی کوردی له دهرهوهی جوگرافیای خودی کورد و کهسیتیبی کوردی کوردی، نهیتوانیوه بهیتته نامازی نمایش کردنی کهسیتیبی کوردی، واته زمانی کوردی نهبوته دهنگیک که له دهرهوهی سههرچاوهی بهرهمهپینانیدا کهس بیبیسیتیت، ههرویه ناشیت خاسیتیبی دهنگی ههبت. دپاره تهوهش بهنده به ئاستی نامادهبوونی کولتوری و شارستانیتی و میژوویی بهرهمهپینانی تهو دهنگهوه. کهسیتیبیک تهگهر نهتوانیت لهسهر بنهمای نامادهبوون و خۆ سهلماندن تهوی دی ناچار بکات بۆ تهوهی بیناسیت و گوئی لیتبگرتیت تهوه مانای وایه بوونی تهو کهسیتیبیه مانایهکی تهوتۆی نابیت. نرمی دهنگی تهوی بکهری شیعهکه تهنیا گوزارشتکردن نییه له خودی کهسیتیبی تهو، بهلکو گوزارشت کردن و بهرحهستهکردنی کهسیتیبی تهوهیبهی تهوه له میژوودا، نهبوونی دهنگ مانای لاوازی ئاستی نامادهبوونه.

گۆران لهسهر وهسفکردنی رابردووی خۆی بهردهوام دهبت و له پیتگای تهو وهسفکردنهشهوه زیاتر بوونی خۆی له رابردوودا ئاشکرا دهکات و شوناسی خۆی دهخاتهروو وهک پیتشتریش نامازهمان بۆ کرد به گشتی گۆران وهسفی رابردووی خۆی وهکو سروشت دهکات به مانایهکی دی تهوهی دهوویت لهوه دهچیت سروشت بیت، تهمش زهمینهی هاوشیوهکردنی له شیعهکهدا بههپز کردوه.

**سهردهمیک بوو: نهتریفهی مانگی هارینم
نه گزنگی ههتاوی سههر لووتکهی بهفرینم
نه لهرزینی چینی سههر رووی گۆماوی شینم،
نه بریفهی دووری چهمی پاش زۆر بارینم،
نه ورشهی گیای میترگی سهوزی دهمهو بههارم
نه شنهی بای دارستانی چری نزارم...
چهشنی جارن دای تهخورپان ناخی دهرروونم
تهیهپینایه سههر ههلقولین سههرچاوهی روونم!**

تهگهر سههرنج بدهین توخمیک یان رهگهزیک نامینیتتهوه له رابردووی تهودا له باری سروشتی و ئاسایی خۆیدا بوویت. نه تریفهی مانگ، نه گزنگی ههتاو نه بریفهی چهمی پاش باران، نه ورشهی گیای دهمهو بههار. نه شنهی بای دارستانی چری... هیچ کام لهمانه له باری ئاسایی خۆیاندا نهبوون و وهکو خۆیان

بنیادی خو دروستکردنهوه و خوینبادانانهوه و به دهست هینانی ناسنامه بکاته پرۆژهی خوئی.

**سهردهمیکی بوو، سهردهمیکی دوور و درێژ بوو،
نوینی نارام بو من له سهر چه پایهی لیتز بوو،
نه خهوم خهو، نه خه یالم وهک خه یال و ابوو،
ههستیم وینهی ئوقیانووسی ژیر ره شه بابوو،
لهشم بئ هیز، گیانم بیزار، دلیم غه مگین بوو،
هیوام تاریک، مهیتی عه شقم تابووتی ژین بوو،
ناهومید بووم، وام نه زانی دهردیکه کاری
به رهو پیری چون هیناویه دیاری هیجکاری!**

گۆران باسی سهردهمیکی دوور و درێژ له میژووی خوئی دهکات، دیاره ته مه نی گۆران بو خوئی ته مه نیکی کورت بووه، هه رچه نه ده ئه وه ئاشکرایه که بو کۆتیره وه ری زه مه ن چه ند کورت بئ، درێژه و نابریته وه، به پیچه وانه شه وه بو به خته وه ری ته مه ن زۆر کورته. بو گۆران سهردهمیکی دوور و درێژ بووه که نوینی نارام له سهر چه پایهی لیتز بووه، هه لبه ت نه گه ر ئاگاداری ژبانی گۆران بئ نه وا ده زانئین که ژبانیکه سهخت و دژوار ژباوه و که متر جیگیری و هه وانه وه و ئاسووده یی به خۆیه وه بئینه وه، ته مه ش ده شی وای لیکردبیت که له پرووی دهروونیشه وه له باریکی شلۆق و ناجیگیردا بیت، ته مه سه رباری ته وه ی که مرۆقی داهینه ر به سهروشتی مرۆقیکی ناجیگیر و پر له نیگه رانی و پر له په شیویه و هه میسه له تیرامان و جووله دایه و که متر نارامی به خۆیه وه ده بئینئ. بو مرۆقی داهینه ر سه قامگیری نییه. سه قامگیری ته وه چرکه دهروونیه نه یه که له پشتی ده لالات و جیهانبینی به ره مه کانیه وه هه شار دراون، نابنه زه مه نیکی میژوویی ناسراو و پیناسه کراو. هه ر ته وه ش هۆکاره بو ته وه ی ته وه ی شاعیر هه ست بکات نارامترین باریک که ته وه ی تیدایه بریتیه له باریکی شلۆق و لیتز و ناجیگیر. لیره دا ته وه ی گۆران گوزارشتی لیده کات باری دهروونی و رۆحیی که سه ی داهینه ره که ته وه ش ده برینیکی راسته قینه ی که سه یی گۆرانه وه کو شاعیر.

هه ر ته وه باره شلۆق و ناجیگیره ده بیته هۆی ون کردنی ناسنامه ی شته کان یان به جوړیکی دی له روانینی که سه ی نیگه ران و هه سته که ره به ناسه قامگیری و ناجیگیریه وه گه وه ره ی شته کان وه کو خۆبان یان وه کو ته وه ی هه ن ده رناکه ون. خه ون خاسیه تی خه وه له ده ست ده دات، خه یال شوناسی خه یالی نابیت، هه ستیش ده شیوی و ده ورووی وهک ئوقیانووسی ژیر ره شه با. تا کو ئیستا شاعیر وه سفی

«بوون» ی خاوه ن مانا پیکبیت، هه ره که به بئ بوون و کارکردنی سه ره جم توخم و ره گه زه پیکهینه ره کانی کۆمه لگا به شیویه کی سهروشتی ناشیت شارستانی و ئاماده بوون به ره هم بیت.

ئه گه ره له روانگه به کی تره وه پروانین ته وا بو مان ده رده که ویت ته وه ی شاعیر له ئیستادا په ی به شکست و ئاماده نه بوون و وشک بوونه وه و تیکشکاندنی خوئی ده بات له رابردووا، ته مه ش حاله تیکه پیچه وانه ی که سه یی کوردیه له میژووا. گۆران بئ ترس و به راستگۆبانه له رابردووی خوئی ده ویت. رابردوویه که وه کو ویرانه ده یخاته روو، ته وه ویرانی و شکست و تیکشکاندنه ش ناخاته ته ستۆی که سه ی تر، به لکو هۆی سه ره کی بو کارنه کردن و لاوازی و نا کرده یی ره گه ز و توخم و پیکهاته کانی خوئی ده گپیتته وه. به مانایه کی دی ته وه پیمان ده لیت هۆی شکست و ئاماده بوون و تیکشکانی رابردووی پیوه ندی به خۆیه وه هه یه، که ته مه ش پیچه وانه ی روانینی باوی ئیمه یه له ده ره وه ی ده که ده دا، ئیمه له سه ر پانتایی ژبانی کۆمه لایه تی و میژوویی و سیاسی و کولتوری خۆمان هه موو هۆکاره کانی تیکشکاندن و شکست هینان و ئاماده بوون و له ده ستدانی ناسنامه مان ده خه یه ته ستۆی ته وانی تر، به واتا له بری خۆمان خه لکی تر ده که یه به ره پر سیاری ته وه شکستانه مان، به لام ته وه ی شاعیر به ره جه سه ی پیچه وانه ی ته م روانینه باوه ی ئیمه ده کات و ده لیت هه موو هۆکاره کانی شکستی پیکهاته یه که له بوون و قه واره ی ته وه پیکهاته یه خۆیدان.

گۆران لیره دا دوو روانینی گرنگمان بو به ره جه سه ته ده کات: به که میان ته وه یه که ته وه له باس کردنی رابردووی شکست و ئاماده ی خوئی ناترسیت و نازاره کانی ته وه شکسته له یاده وه ریدا زبندوو ده کاته وه به مه به سه تی گۆرینیان بو پالنه ر و جوولینه ری خو دروستکردنه وه و خو بنیاداننه وه.

دووه م ته وه روانینه پوچ ده کاته وه که ئیمه خاوه نی رابردووی زتیرین و پیرو زین و خاوه نی بوون و شارستانی بووین و ته وانی دی بوون و رابردووی زتیرینی ئیمه یان رووخاندووه. که ته م دوو روانینه ش روانینی که سه یکه که بروای به واقیعی ئاماده بوون و خۆسه ماندن هه یه نه که ته فسانه ی بوون. به مانایه کی تر گۆران سه رنجمان بو ته وه راده کی شیت که ته وه ی نه توانیت به واقیعه انه رابردووی خوئی به خوینیتته وه و هه موو شکست و برینه کانی خوئی ده ستنیشان بکات ناتوانیت له ئیستادا

کەسیکی ھۆشیار و لە ھەموو ساتێکدا ھەست دەکات دەستەوێستان و ناکارایە لە بەردەمی ژیان و کێشەکانیدا، یان لە باریکی تردا ئەم بەرجەستەکردنە گۆران بەرھەمی مەلانیی پراستەوخۆی ترسە لە پیربوون و بەرھەمردن چون، بە مانایەکی دی مەلانیی توندوتیژ و پراستەوخۆی ژیان ویستی و ژیان دۆستییە لە گەڵ مەسەلە ی مردندا، واتە مەلانیی نیوان ئیرووس و تاناتوس.

ناھومبۆوم، وام ئەزانی دەرێکە کاری، بەرھە پیری چون ھیناوییە دیاری ھیتجاری!

چەمکی ناومبۆوم یون بە گشتی لە ئەزمونی شیعری گۆراندا چەمکیکە نامادەبوونی نییە، ئەو وەکو شاعیریکی لە گەڕانی ھەمیشەبیدایە بەدوای یەقیندا، لە ون کردنی ھەر وینەبە کدا بەدوای وینە جیگرەویدا دەگەرێت. لە ون کردنی وینە باوکدا بە دوای سۆزێکی جیگرەویدا دەگەرێت و ئەو سۆزەش لە قونایە بە کەمدا لە جوانی نافرەتدا دەبینیتەو، کاتی ناگات بە ناستی تیربوون و قایل بوون لە جوانی نافرەت کە پەنگە ئەوێش لە ژن ھینانیدا دەریکەوێت، بە دوای جیگرەویدیکی تردا دەگەرێت و لەوێ دەگەرێتەو بە سۆزێکی بۆ لای جوانی لەبن نەھاتووی سروشت، ھەرکە پوچی پڕ لە جوولە ی ئەو لە جوانیەکانی سروشت و لە ئیستاتیکی سروشت مەست نابێت و ناسرەوێت روودەکاتە یەقینی ئایدیۆلۆژیا، تەننەت یەقینی ئایدیۆلۆژیاش ناتوانیت بە ناسانی کۆنترۆلی پوچی زیندووی ئەو بکات و لە گەڕانی بخت و بە حەقیقەتی مەرگ قایلی بکات، چونکە ئەو پیتی وایە مەرگی «زات» حەقیقەتیکی جەمسەری دووھمی ژیانە و لە پستی ھەر مەرگیکیکەو بە سۆزێکی زیندوو نامادەبوونیکی مێژوویی ھەیە و بە جۆرێ دەمینیت کە ئەوێش نەمریبە بە تاییەتی بۆ تاکی داھینەری وەکو گۆران. سەرباری ئەوێ کە دەزانن لە جیھانبینی گشتی شیعری گۆراندا ترس لە مردن پووبەریکی ئەوتۆی داگیر نەکردووە، بەلام لەم شیعردا کە ئەو شاعیر بە درێژی و لە ھاوشیوەکردنی خۆی لە گەڵ سروشتدا رابردوویکی وێران و پڕ لە شکستمان بۆ ئاشکرا دەکات و رابردووی خۆی وەکو وێرانە دەخاتە روو، ھۆکاری ئەم روانینە خۆیمان بۆ دەرەخات، ئەویش بریتیە لە ھەستکردن بە پیری و دیارە پیریش لە گەڵ خۆیدا مەرگ دەھینیت، بە مانایەکی دی دەتوانن بڵێن ئەو ھیزە لە پستی ھەستکردنی ئەو شاعیرەو بە وێرانی و نامادەبوون

رابردووی خۆی دەکات، بەلام لەو دەجیت سروشت بدوینیت و وەسفی سروشت بکات ئەویش لە بنیادی ھاوشیوەکردندا، ھاوشیوەکردن لەنیوان خۆی شاعیر و سروشتدا.

ئەگەر بەکێک لە پەگەزە سەرکەبەکانی بەرھەمەتانی شیعری خەیاڵی بیت، ئەوا گۆران لە پێگای وەسفکردنی خەیاڵی خۆیەو، نااسایی بوونی ئەو پەگەزە دەخاتە بەردەم پرسیارەو، ھەر لێرەشەو ئەو لێکدانەو بە سەرھەلەدات ئایا گۆران بە مەودا و کارکردنی خەیاڵی خۆی لە پڕۆسە داھینان و بەرھەمەتانی دەقەکانی نارازیبە و ئەوێش دەگێریتەو بۆ باری نااسایی خەیاڵی خۆی. یان لە ناستیکی تردا خەیاڵ سەرچاوەی ھەموو بنیادنان و داھینانیکە و بەو پێشەش ئەگەر لێکدانەو ھەمان لە زاتی گۆران و خەیاڵ داھینانیکەو بەگوازینەو بۆ سەر ناستی کۆمەلایەتی و خەیاڵی کۆمەلایەتی و لەوێشەو بۆ تیرامانی کۆمەلایەتی و بنیادنانی پڕۆزە داھینان و بنیادنان کە مەبەست لەوێش بەرھەمەتانی شارستانیەت و دەستەبەرکردنی شوناسە کە ناراستەوخۆ خەیاڵی پەگەزێکی سەرکەبەکان، ئەوا ئەو ئاشکرا دەبیت کە نااسایی بوونی خەیاڵی کۆمەلایەتی کوردی و بەو پێشەش لاوازی رووبەری یادووەری کۆمەلایەتی بۆ تۆمارکردن و لەوێشەو بە پەبیردن بە ھۆکارەکانی نااساییکردنی خەیاڵ و ناستی تیرامان و بێرکردنەو ھۆبەکی دیاری ناکارایی و لاوازی ناستی بەرھەمەتانی بوون و شارستانیەت بوو لەو سەرھەمەدا کە ئەو شاعیر وەکو سەرھەمی شکست و نامادەبوون وەسفی دەکات.

گۆران لەسەر وەسفکردنی خۆی بەردەوام دەبیت و بەگشتی لاوازی و ناکارایی بوونی خۆی لە پێگای وەسفکردنی بەش و ئەندامەکانیکەو دەخاتە روو، لەشی بۆ ھیز و گیانی بێزار و دلی غەمگین و ھیوای تاریک و مەیتی عەشق بەگشتی پیکھاتەبەک پێشکەش دەکەن کە لە بەردەمی مەرگدا رابووستاوە و پێوەندییەکی ئەوتۆی بەژیانەو نەماوە. ئەمە وەسفی ئەو شاعیرە بۆ خۆی خۆی، بەلام تاکو ئیستا لەو ھۆکارانە نادووت کە ئەویان گەیاندووە بەم حالەتە، بۆیە لێرەدا ئەو پرسیارە سەرھەلەدات ئایا لە راستیدا ھۆکاری ئاشکرا ھەبە بۆ ئەوێ ئەو شاعیر بەگەبەنیتە ئەو ناستە ی بەو جۆرە وەسفی خۆی بکات یان ئەو ھەست بە شکست کردنی ئەو حالەتیکی دەروونییە و ھۆی ئاشکرای نییە، یان لە شتیوەبەکی تردا ئەو باری نااسایی کەسی داھینەرە وەک

بهره و سهركه و تندايه و سوپاي ئيرۆسيش له پاشه كشه دايه و بهره و به زين ده چيٽ.

ديسان گۆزان باسي «مه رگي عومري جواني» خۆي دهكات كه واته ديسان دهرده كه وپت كه ئه و له رووي فيزيكويه پير نه بووه، به لام ده شي له رووي ههست و مهعنه ويهوه به ي به وه ببات كه قوئاغي جواني و زينده گاني و چالاكي و دنياويستي ئه و كوئايي پتهاتوه و ئه وهش له لايهك ههنگاوانه بهره و پيريون و مردن، هه ر ئه وهش و اي ليدهكات له بهره دم مه ترسي مردندا رابوه ستيت و چاوهرواني برپاري گهر دوون بكات بۆ كوئايي هينان به ژيان. ليهرده و له پشتي ئه م ليكدانه ويهوه ئه و ده لاله ته به رهه م دپت كه هيتزيك له سه رووي تواناو ده سه لاتي مرۆقه وه هارمۆنياي ژيان و مردن رپك ده خات و مرۆف خۆي بوونه وه رپكي بي ده سه لات و قه ده ريبه و هه موو برپاريكي چاره نووس سازيبه په يوه ست به و له دهره وه ي خۆي و له سه ره وه ده درپت و ئه م نهك به شدار و به ئاگانيبه له و برپاره، به لكو پرسيشي پي ناكريت، هه رپويه كات و شويني مردني خۆي نازانيت، ئه وهش و اي ليدهكات كه هه ميشه له بهره دم ترسيكي چاوهروانكراودا بيت. ترس له مردن، ئه وي شاعير گهر دوون ده كاته به رپرس له چاره نووسي خۆي و ئه وهش دهره درپت كه گهر دوون بي باكه له هه موو ئه و رووداوانه ي كه له ئاميتزي ئه ودا روو ده دن و له روانگه ي تيروانييني واقيعيبانه ي ئه وه وه زينده وه ران جيا وازيبان نيبه، هه موويان به مرۆف و ئاژهل و بالنده و رووه كه وه ملكه چي بهك ياسان، ئه وپيش ياساي ژيان و مردنه واته هه موو زينده وه رپك، له دايكبوون و مردنيشي هه به و ئه وهش له راستيدا رپكخستني هارمۆنياي سروشت به رهه م دپنيت.

تاكو تيهره ئه وي شاعير وه سفي ناكردهي و ناكارايي خۆي دهكات و ئه نجاميش واده ده كه وپت كه ئه و ههست به مه ترسي پيريون و له وپشه وه ههست به مه ترسي مردن دهكات، به لام دهرده كه وپت كه ئه و مه ترسيبه له راستيدا بووني نيبه، چونكه ده رپيني «وام ئه زاني.. بهره و پيري چون هينايه دياربي هيجگاري» دهري ده خات كه له راستيدا ئه و وا تيگه يشتوه كه مه ترسي مردن هاتوته پيشه وه و چاوهرواني دهكات ئه گينا ئه و مه ترسيبه بووني نيبه، به شي دوايي شيعره كهش ئه م بۆچوونه زباتر روون دهكات وه.

**به لام ئه ي يار، ياري نازدار، شوهر ئه ي شوخ
به ليتوي ئال! به چاوي رهش، چاوي رهشي توخ**

و ناكارايي خۆي له رابردوودا هيتزي ترسينه ري مردنه. كه واته ئه وه مان بۆ دهرده كه وپت كه له بووني ئه ودا هيتزي مه رگي دۆستي واته تاناتوس به جو رپك بالاده ست بووه كه پيش مردني حه قيقاي فه زاي مردني بۆ ئه و ئاماده كرده وه، مردني كاروچالاكي و به رهه مه كاني زينده گاني، هه لبهت ئه مهش ئه و ده لاله ته هه لده گرپت كه به لاي كه سي داهينه ره وه مردني جهسته له پله ي به كه مدا نايهت به لكو مردني داهينان و به رهه م هينان و ئاماده بوون و خۆ سه لماندن مردني راسته قينه به و له پله ي به كه مدا دپت، واته ليهرده هۆكاري ئه و هه موو بييزاري و ههست به شكست كردن و ئاماده بوونه دهرده كه وپت كه ههست كردن به پيري و ترسه له مردن، هه رچه نده له واقيعدا نهك له ساته وه ختي به رهه م هيناني ئه م شيعره دا به لكو گۆزان له و كاته شدا كه به نه خو شي كوچي كرد هيتشتا ته مه ني نه گه يشت بووه ئاستي پيريون، كه واته ده شي مه ترسيي مردن له م روانگه به وه پتوه ندي به ته مه نه وه نه بيت. هه رچه نده راره ستاني ئه وي شاعير له سنووري ئه م ده قه دا له بهره دم مه ترسي مردندا جيا وازه له روانيني گشتي ئه و بۆ مردن و به لام ليهرده ههست كردن به مه ترسيي مردن له گه ل خۆيدا فه زاي مردنپيش دپنج، هه ر ئه وهش ده بيتنه هۆكاري سه ره كي ههست كردن به لاوازي و ناكردهي و ئاماده بوون كه ئه و له رپگاي وه سف كردني توخمه كاني سروشت و هاوشپوه كردني سروشت له گه ل خۆيدا به ره جه سته ي دهكات.

**ئيتير ئه بي كوئجي بگرم، دۆش دا بيتم،
له سه ر مه رگي عومري جوانيم ياسين بخوئتم!
چاوهرويم ساكه ي گهر دوون، گهر دووني بيتاك،
جانه وه ري گو ر هان ئه دا بمكاته خۆراك!؟**

مه ترسي مردن به هيمني زه مينه ي مردن ئاماده دهكات، ئه وپيش له ناكارايي و لاوازي و بي ئوميد ي و گو شه گيري دا به ره جه سته ده بيت، به لام ئه وي شاعير له وه سف كردنه كانيدا دهرده كه وپت كه ئه و مه ترسيبه ئه م وا ده زانيت مه ترسي پيريونه، واده رناچيت چونكه خۆي ده ليت «وام ئه زاني دهرديكه كاري، بهره و پيري چون هينايه دياربي هيجگاري». دياره ده رپيني «وام ئه زاني» ئه و مانايه هه لده گرپت كه پيرنه بووه، به لكو له ئه نجامي ناكارايي و ناچالاكي خۆيدا گه يشتوته ئه وه ي كه وازانيت ئه و حاله ته ي پتوه ندي به پيريونه وه هه به، دياره پيريونپيش له مه ترسي مردن جيا ناكريتته وه، له گه ل دهركه وتني پيري دا سوپاي تاناتوس له هپرش ي

به بالای بهرز، به ئەندامی نەرم و شل و جوان
 ڕهوتی شیرین، عیشووه نازی گفتوگۆ و جوولان
 بهم جوانییانه که زینه تی بههشتی دنیان،
 بهم جوانییانه که له تۆدا هه موویان پهیدان
 لهو ڕۆژهوه دیومه سبیری زهرده خه نهی تو
 دنیای دهروون مه له کانی هاتوونه وه گۆ،
 سه چاوه که ی عمری جوانیم هاتۆته وه قول
 باغچه ی ژینم پرۆته وه له نهما می گۆل.

له سه ره تای ئەم به شه ی شیعره که وه کۆتایی به و
 سه رده مه ده بیته که ئەوی شاعیر له ڕیگی
 هاوشیوه کردنی خۆیه وه له گه ل سروشت و توخمه کانیدا
 ناکارایی و تیکشکاوی و نااماده بوونی خۆی نیشان
 ده دات، واته سه رده می ئەوسای نااماده بوون به سه ر
 ده چیت، به شی یه که می شیعره که که به گشتی وه سفی ئەو
 حاله تی نااماده بوونه ده کات، له هۆکاری ئەو باره
 نااساییه نادویت هه تا له ڕیگی وه سف کردنه که یه وه
 ده گاته به رزترین ئاستی به رجه سته کردنی ئەو حاله ته،
 به لام له و خاله وه راسته وخۆ دهری ده خات که
 واتیکه یشتووه پیری و مه ترسی مردن هۆکاری ئەو
 حاله تی ناکارایی و تیکشکاندنه ی ئەون، واته
 واده رده که ویت که ترس له مردن ئەو فه زایه ی دروست
 کردووه، له کاتیکدا وه ک پیشتر گوتمان له ئەزموونی
 شیعی گۆراندا مه سه له ی مردن و چه مکی مردن ترس
 به ره م نا هینیت، به لکو وه کو دیارده یه کی په یوه ست به
 سه رجه م دیارده و گۆران کاراییه کانی سروشته وه لپی
 دهروانیت و پیتی وایه هه موو روو خاندن و له ناوچوونیک
 له مندالدانی خۆیدا کۆرپه له ی له دایکبوونیک نۆتی
 هه لگرتووه و له پشتی هه ر بیئومیدی و ره شبینییه که وه
 ئومیدیکی ئاشکرانه کراو و رووناکییه کی پرشنگذار هه یه
 که ئەویش بنده به ژبانی کۆمه لایه تی و ڕهوتی به ره و
 پیشه وه چوونی میژوو وه.

ئەوی شاعیر له چرکه ساتیکدا هه ست به کۆتایی هاتنی
 قوئاغ و سه رده می بیزاری و ناکارایی و شکست و
 نا ئومیدی ده کات و سه رتا پا چالاکی زینده گانی بالای
 به سه ردا ده کیشیت، واته له بوونی ئەودا هیزی مه رگ
 دۆستی شکست ده هینیت و هیزی ژبان دۆستی
 بالادست ده بیته، به لام ده بی مۆتیف و پالنه ری ئەم
 گۆران کاراییه له ناکاوه چی بیت؟ دیاره گۆران به ئاشکرا
 له سنووری ده که یدا باسی ئەو پالنه ره ده کات که
 ئەویش بریتییه له ئەوی ئافره ت به هه موو سیفات و

خاسییه ت و نه یینی و سبیری جوانییه وه. واته هیزی
 زیندوو که ره وه ی ئەوی شاعیر که له به رده م ده روازه کانی
 مه رگدا ڕاوه ستابوو ئەوی ئافره ته. که ئەویش ده توانین
 له سه ر دوو ئاست لیکدانه وه ی بۆ بکه یین، یه که میان:
 ئافره ت له روانگی گۆرانه وه وه کو ره گه زی به رامبه ر و
 پیداو یستی و پانتایی سه ره کی بۆ خالی کردنه وه ی حه ز و
 غه ریزی سیکی، که ئەمه یان له ئاستی دیار و
 گوتاروی شیعره که دا رووبه ریکی ئەوتۆی نه گرتۆته وه.

دووهمیان: ئافره ت له روانگی گۆرانه وه وه کو
 ئەفریده بوویه کی جوان و ناسک که هه لگری هه موو
 مانا کانی جوانی و چیرۆکی ئیستاتیکییه. له وه سف کردنی
 ئەوی ئافره تدا زیاتر ئەم لیکدانه وه یان به هیزی تر ده بیته،
 گۆران به وردی و به شیوه یه کی جوانناسیک که ده زانیت
 چیرۆکی بینین و بیست و هه ست کردن چیه وه سفی
 خاسییه ت و به ش و پیکهاته کانی ئەوی ئافره ت ده کات.
 وه سف کردنی جوانی ئافره ت لای گۆران هه ر هه مان
 شیواز و بنه مای وه سف کردنی سروشتی هه یه لای ئەو،
 ئەمه ش دهری ده خات که گه رانی به رده و می گۆران به دوای
 یه قینی جوانیدایه، له جوانی سروشته وه بۆ جوانی
 ئافره ت. هه ندی جاریش ئەم ڕیکه سته پیچه وانه
 ده بیته وه و له جوانی ئافره ته وه به ره و جوانی سروشت
 ده چیت. ده ست پیکردن له هه ر کامیانه وه بیت لای ئەو
 جوړیک له هاوشیوه کردنی ئاشکرا یان هه ندی جار له
 ئەزموونی شیعی ئەم شاعیره ماندا جوړیک له
 لیکچواندنی نادیار له نیوان سروشت و ئافره تدا هه یه له
 پشتی ئەم وه سف کردن و گه ران و به دوادا چوونه ی
 سروشت و ئافره ت له شیعی گۆراندا ئەو ده لاله ته به ره م
 دیت که ئەوی شاعیر به دوای گه وه ره و ما هیه تی جوانی
 و به دوای چیرۆکی ئیستاتیکیا ده گه ریت، ئەگه ره له به شی
 یه که می ئەم شیعره دا هۆکاری سه ره کی هه ست به بیزاری
 و نا ئومیدی کردن له وه وه سه چاوه ی گرتبیت که توخم و
 ره گه زه کانی پیکه یته ری سروشت له باری ئاسایی خۆیاندا
 نه بوون و هارمۆنیای پیکه وه گونجاندن و کارکردنیان
 تیکچووبیت ئەوه ش وای کردبیت که ئیستاتیکیا به ره م
 نه یه ت و له ئاکامی ئەوه شدا ئەوی شاعیر واهه ست
 بکات که ئەم هه سستی جوانی په رستی و هه سستی
 چیرۆکه رگرتنی له جوانی شیواوه، ئەوا له بینین و هه ست
 کردنیاندا به «جوانی» ئەوی ئافره ت ده سته جی زیندوو
 ده بیته وه و قوئاغیکی نوی له ژبان ده ست پیده کاته وه،
 ئەمه ش ئەوه دهره خات که مۆتیفی زیندوو بوونه وه ی ئەو
 له سنووری ئەم ده که دا گه وه ره و ما هیه تی جوانییه، ئەو

جوانیبهی که له سروشتدا نه بدۆزیوه تهوه و له ناکامی تهوه شدا ههستی به بیزاری و ناکارایی خۆی کردووه و وای بۆچوو له ناکامی پیریدا وای لیها تهوه که نه پهی به و جوانیبهی سروشت بیات نه چیژی لیوه بگریت، بهلام کاتی جوانی تهوی ئافرهت ده بینیت هه موو میژوو و بیزاری و ناامادهیی و ناکارایی کۆتایی پیدیت و سه ره نوێ زیندوو ده بیته وه.

**له و رۆژهوه دیومه سبیری زه ده خه نهی تۆ.
دنیا ی ده روون مه له کانی ها تو نه وه گۆ
سه رچا وه که ی عومری جوانیم ها تو ته وه قول،
با خچه ی ژینم پر بۆ ته وه له نه مامی گول!..**

ئه گه ر هۆکاری بیزاری و ناکارایی تهوی شاعیر له سه ره ده میتکدا بۆ هه ستکردن و به پیری و ترسی مردن بگه ر پیتته وه، ته وانه ناشیت سبیری زه ده خه نهی تهوی ئافرهت گه نجی بکاته وه، به لام ئه گه ر له پیری به وه تهوی شاعیر جارێکی دی بگه ر پیتته وه بۆ سه ره ده می لای و سه رچا وه ی جوانی و زینده گانی جارێکی دی بژینته وه، ته وه مانای وایه گۆرانییک له ره وتی ئاسایی و سروشتیی قۆناغه کانی ژیا ندا رو و ده دادت که ته وه ش شیواندنی دیالیکتیکی سروشت و تیکدانی هارمۆنی ژیان و سروشته پیکه وه. مرۆف تا کو ئیستا ناتوانیت ته و هارمۆنیایه بشیۆتیت و رووبه ری کارکردن و چالاکی تانا تۆس ته سک بکاته وه و رووبه ری کارکردن و چالاکی ئیرو س فراوان بکات.

به لام به گۆره ی ته مه نی گۆران خۆی ته م لیکدانه وه یه ئه گه ر یکی لایه ی هه یه و لیکدانه وه ی شیوا و ته وه یه که به ره هه مه نه هینانی جوانی و چیژی ئیستاتیکی له سروشت و توخمه کانی سروشت بۆ ته وی شاعیر بو نه ته دروستکهری فه زایه کی پر له بیئومیتدی و زه مینه یه کی وشک و دوور له چالاکی و ئاماده بوون به جو رتیک و اهه ست بکات هه لچوونی ته مه ن و نزیکبو نه وه له مردن ته و باری ناکاراییه ی خولقاندوو، به لام سبیری جوانی تهوی ئافرهت ته و میژوو ده گۆریت، به و اتا په ی بردن به جوانی ئافرهت و بینینی ته و جوانیه و چیژ لیوه رگرتنی له بوونی ته مدا ده بنه مۆتیقی زینده گانی و رووبه ری گه رانه وه بۆ ئامیژی ژیان دۆستی و بۆ ژیر سایه ی عه سا که ی ئیرو س فراوان ده که ن.

**قه سه م به تۆ! قه سه م به نا زا! قه سه م به جوانی!
هه موو هه ستیم نه چیته وه دۆخی جارانی!..**

تهوی شاعیر ده گاته ته و ئاسته ی که به بر او وه پێ له سه ر گه رانه وه ی خۆی بۆ ته وسای سه ره ده می لای دابگریت و ته نانه ت سویند ده خوات، هه می شه سه رچا وه ی سویند پێخواردن له ئاستیکی بهرز و پیرۆزی ته و تۆ دایه که بوار بۆ پاشگه زبو نه وه و په شیمان بو نه وه نه مینیتته وه، لای بر واداران سویند به خودا ده خوریت، چونکه ناشیت په یمان شکینی له گه ل رۆحی بهرزی خودادا بگریت، به گۆره ی تهوی شاعیر سویند به وی ئافرهت ده خوات، سویند به ناز ده خوات، سویند به جوانی ده خوات، ته مه ش ته و ده لاله ته هه لده گریت که نمونه ی بالا لای ته و ئافرهت و ناز و جوانیبه. هه لبه ت ناز بریتیه له خاسیه تی ئافرهت و جوانیش له روانینی گۆرانه وه سروشت و ئافرهت به ره می دین، که واته نمونه ی بالا بۆ سویند پێخواردن لای تهوی شاعیر ئافرهت و سروشته. ته م دوو ره گه زه ش له لایه ک له پایه سه ره کییه کانی به ره هه م هینانی شیعرن لای گۆران، له لایه کی تر ته و ئامانجه ن که گۆران له دوایان ده روا ت و وه کو ته و یه قینه ده ره که ون که دلنایی و سه قامگیری و ئاسوودیه ی بۆ ده سه به ره ده که ن. به مانایه کی تر ئافرهت و سروشت ته و دوو ره گه زه ن که ده بنه ئامیز بۆ حه وانه وه ی رۆحی و جه سه دی ته و، هه ر ته وه ش وای کردوو نمونه ی بالا ی گۆران بۆ سویند خواردن ته و وینانه بن که هه می شه له بوونی ته و دا ئاماده بوونیان هه یه. گۆران بۆ سویند خواردن مه رچی هه یه ته ویش مه رچی که بۆ زیندوو بو نه وه ی خۆی یان گه رانه وه بۆ سه ره ده می لای ته ی، یان به لایه نی که مه وه مانه وه ی به زیندوو پیتی. ئه گه ر هه لۆتیه تی تهوی ئافرهت له باریت و وه لامدانه وه ی هه بیته بۆ دا واکه ی ته می شاعیر ته و ته می ش ده چیته وه باری جارانی:

**ئیتستا ئه گه ر بیته هه یج نه بی لوطفی تۆ جار جار
بلاوین ته ی ته ی ژنی شوخ، ئافره تی نازدار.**

که واته هیزی جوولینهر و گپه ره وه ی تهوی را وه ستاو له بهرده م مه ترسی مه رگدا بۆ ژیان و بۆ سه ره ده می لای ته ی پر له چالاکی ته وسای، لوتف و لاواندن و مه یلی ته و ئافره ته، ئه گه ر ته و لوتف و لاواندن و مه یله ی پێبیه خشریت ته و سویند به خودی تهوی ئافرهت و به ماهییه تی جوانی ده خوات که ده گه ر پیتته وه بۆ تافی لای ته ی، لیته وه ده ره که ویت نمونه ی بالا و هیتمای پیرۆزی لای گۆران ئافرهت و جوانیبه و رۆحی بزوتنه ره و زینده گانیش هه ر ئافره ته.

ئیتیر رابورد من پیر بیم، یان دلم بمرئ؛ یا بلووری شادمانیم هرگیز گهرد بگری!

بئ ئومئیدبوون له دۆزینهوهی جوانییی سروشت و جوانییی ئافرهت و نهگه‌یشتن به چیتزی ئیستاتیکی جوانی له رابردوودا هۆکاری بیتزاری و ناکارایی ئه‌وی شاعیر بوون و ئه‌وه‌ش فه‌زای هه‌ره‌س و مردنی ئاماده‌کردووه، به‌لام بینینی ئه‌وی ئافرهت و هه‌ست کردن به جوانی و چیتزی جوانی وای لیده‌کات که سه‌رله‌نوێ بژیتته‌وه و به ژیان ناشت بیتته‌وه، واته له بینینی جوانییدا به‌و ئاسته ده‌گات که هه‌ست بکات ئیستر ئه‌و پیرنابیت دلّی نامریت، ئه‌مه‌ش ئه‌و مانایه هه‌لده‌گریت که له ئاستی نه‌گوتراودا ویست و ئومئیدی نه‌مری هه‌یه. نه‌مری چ له ئاستی فیزیکی واته جه‌سه‌دییدا بیت یان له رووی مه‌عنه‌وییه‌وه، هه‌روه‌ک بانگه‌شه‌ش بو ئه‌وه ده‌کات که شادمانی هه‌تا هه‌تایی به‌ده‌ست دینیت که ئه‌وه‌ش دیسان ده‌لاله‌تی نه‌مری هه‌لده‌گریت.

لیتروه له ئاستی نادایاری ده‌قه‌که‌دا ئه‌وه ده‌رده‌که‌وئیت که ئه‌وی شاعیر له سه‌ره‌تادا هه‌ست به پیری ده‌کات و ئه‌وه‌ش ده‌یخاته به‌رده‌م مه‌ترسی مردنه‌وه له‌به‌ر ئه‌وه له ترسیکی خنکینه‌ردا ده‌ژی و هه‌ست به جوانی و چیتزی جوانی و به‌های ژیان ناکات، به‌لام له چرکه‌ساتیکدا ئه‌م میژووه هه‌لده‌گریتته‌وه و هه‌ست کردن به ده‌ربازبوون له پیری و مه‌ترسیی مردن بریتیییه له سه‌ره‌لده‌دان هه‌ست کردن به نه‌مری له بوونی ئه‌ودا. به مانایه‌کی تر له نیوهی یه‌که‌می شیعه‌که‌دا گۆران وه‌کو هه‌ر که‌سیکی ئاسایی له‌خۆی ده‌روانیت و له‌گه‌ل هه‌لچوونی ته‌مه‌نیدا هه‌ست ده‌کات به‌ره‌و پیری ده‌روات رووبه‌رووی مه‌ترسیی مردن ده‌بیتته‌وه، هۆی ئه‌وه‌ش بو هه‌ستکردن به ناکارایی و ئاماده‌بوون ده‌گه‌ریتته‌وه، به‌لام له‌نیوهی دووه‌می شیعه‌که‌دا هه‌ست ده‌کات قوئاغی پیری کوئایی دیت و جاریکی تر بو هه‌تاهه‌تایه زیندوو ده‌بیتته‌وه و جاریکی دی پیر نابیت و دلّی نامریت، ئه‌مه‌ش ئه‌وه ده‌رده‌خات که له‌نیوهی دووه‌می ئه‌م ده‌قه‌وه تا کوئایی ئه‌وی شاعیر باس له دروستبوونی فه‌زایه‌کی نوێ ده‌کات په‌یوه‌ست به بوونی خۆی که ئه‌ویش فه‌زای نه‌مری و مانه‌وه‌ی هه‌میشه‌ییه. ئه‌گه‌ر ئه‌م ده‌قه به ژیانی گۆران خۆی بشو‌به‌هینین ئه‌وا ده‌توانین بلتیین گۆران وه‌کو به‌مه‌هینینی ئه‌م ده‌قه تا ناوه‌راستی ژیانی زیاتر وه‌کو که‌سیکی ئاسایی سه‌یری خۆیی کردووه و وه‌کو هه‌ر که‌سیکی ئاسایی له‌به‌رده‌می مه‌ترسی پیریبوون و مردندا بووه، ره‌نگه له قوئاغه‌شدا

هه‌یشتا په‌ی به ماهیه‌تی جوانی و چیتزی ئیستاتیکی نه‌بردییت، به‌لام کاتێ ده‌گاته ئه‌وه‌ی په‌ی به ماهیه‌تی جوانی ببات و هه‌ست به چیتزی ئیستاتیکی بکات مانای وایه له مرۆقی ئاساییه‌وه گواستراوه‌ته‌وه بو مرۆقی بالا، که داهینانیش به‌ره‌می مرۆقی بالا یه. له‌وکاته‌شدا واته له به‌شی دووه‌می ژیانیدا ناسین و په‌یبردن به گه‌وه‌هر و ماهیه‌تی جوانی و چیتزوه‌رگرتنی له ئیستاتیکی سیحری داهینانی لای ئه‌و بره‌وپیداوه و گه‌یشتوته ئه‌و ئاسته‌ی که بزانییت و تبیگات که په‌یبردن به ماهیه‌تی جوانی و چیتزی ئیستاتیکی نه‌ک هه‌ر بزوینه‌ری ژیان و هۆکاری زیندوو‌کردنه‌وه‌ن، به‌لکو رۆحی داهینانیش، دیاره «نه‌مری» یش ته‌نیا له داهیناندا فه‌راهه‌م ده‌بیت، که‌واته بانگه‌شه‌کردنی ئه‌وی شاعیر بو زیندوو‌بوونه‌وه و گه‌رانه‌وه بو تافی لاوتی هه‌میشه‌یی له راستیدا بانگه‌شه‌کردنه بو نه‌مری خۆی.

**ئه‌مجا ئه‌ی یار، ئه‌ی خوا ژنی عه‌شقم، ئه‌ی قینوس
ئه‌ی هه‌یکه‌لی به‌ده‌ن له‌عاج، توالت تابنوس،
هه‌یج نه‌بئ بو خاتری جاهی ئه‌پۆلۆ،
مه‌لی شیعرم مه‌یدان مه‌ده بکه‌وئ له گۆ!**

له کوئایی شیعه‌که‌دا ئه‌وی شاعیر له شیوه‌ی داواکاریدا، داواکارییه‌ک که له بنه‌ره‌تدا پارانه‌وه‌یه پیشکه‌ش ده‌کات ده‌پاریتته‌وه له‌وی ئافرهت که له مه‌یل و سوژی خۆی بیتیه‌ش نه‌کات، چونکه مه‌یل و سوژی ئه‌و موئتیقی به‌زیندوویی مانه‌وه‌ی ئه‌وی شاعیره، هه‌ر کاتێ ئه‌و موئتیقه نه‌میتیت ئه‌وا ئه‌وی شاعیر ده‌گه‌ریتته‌وه بو قوئاغی پیش زیندوو‌بوونه‌وه واته بو ئه‌و سه‌رده‌مه‌ی که بیتزار و ناکاراو ئاماده‌بوو، هه‌ستی به پیری ده‌کرد و مه‌ترسیی مه‌رگ هه‌ره‌شه‌ی لیده‌کرد و بیتیه‌ره‌هم بوو، زیندوو‌بوونه‌وه لای ئه‌و به پیتوانه‌ی به‌ره‌هم هینان ده‌پیتوریت، به‌ره‌هم هینانیش بو ئه‌وی شاعیر به‌ره‌هم هینانی شیعه‌، واته ئه‌گه‌ر توانای داهینانی نوێ هه‌بیت و شیعه‌ به‌ره‌هم به‌یتیت ئه‌وا زیندوو و ترسی پیریتی و پیریبوون هه‌ره‌سی پیتناهینیت، ئه‌مه‌ش ئه‌وه ده‌رده‌خات که پیریبوون و ترس له مردن لای گۆران ئه‌وکاته‌یه که توانای به‌ره‌هم هینانی شیعه‌ی نه‌میتیت، ئه‌م لیکدانه‌وه‌یه‌ش له‌گه‌ل به‌هیندوه‌رگرتنی ژیان و ته‌مه‌نی گۆراندا که ته‌مه‌نیکی که‌م بووه و که‌چی ئه‌و خۆی به ناکاراو ئاماده نیشان ده‌دات و وا ده‌زانیت پیری یه‌خه‌ی گرتوووه راست ده‌که‌وئته‌وه. واته هه‌ست کردن به ناکارایی و ئاماده‌بوون که له مه‌ترسی مردنی نزیکه‌ کردۆته‌وه،

له بهر ئه وه به كه سه رچاوه ی زینده گانی و به ره مه هیتانی وشك بو ته وه، به لام کاتی ئه وی ئافره ت ده بینیت و په ی به جوانی و چیژی ئیستاتیکی ده بات زیندوو ده بینته وه و ده كه ویتته وه به ره مه هیتان، له كو تا ییشدا داوا له وی ئافره ت ده كات كه سۆز و خو شه ویستی پی به خشیت بو ئه وه ی سه رچاوه ی ئیلهامی وشك نه كات و له به ره مه هیتانی شیعر نه كه ویت.

كه واته لای گو ژان مردنی مه عنه وی و مردنی ئاماده بوون ده كه ویتته پیش مردنی فیزیکی به وه، کاتی بو ئه وی داهیتنه ر بوون و ژیان مانای به ره مه هیتانه، كه واته کاتی توانای به ره مه هیتانی نامیتیت ئه وه پیربوونی راسته قینه دست پیده كات و مه ترسی مردن دیتته پیشه وه، واته له روانینی گو ژانه وه ژیان به پی به ره مه هیتان و ئاماده بوون ده پیریت، ئه وی توانای داهیتانی هه یه ئه وه زه مه نی میژووی ئاسایی به جیده هیلیت و له میژووی ده كه کانیدا ده ژی، میژوویه ك كه كو تایی نیبه، هه ر لیره وه جیهان بینی شیعی گو ژان له م ده كه دا ده رده كه ویت كه پیکه وه به ستنی داهیتان و نه مریه، واته رۆحی نه مری بریتیه له داهیتان. هه ولئ گو ژان بو به ره مه هیتانی ده قی داهیتنه رانه كه رۆحی ئه وه ده قانه ش جوانی و پرسپاره گه وه ره بیه کانی په یوه ست به بوونه، له پیناوی به ده ست هیتانی نه مریدا یه، ئه مه ش ئه وه ده لاله ته هه لده گریته كه لای گو ژان رووبه ری زینده گانی و ژیان دۆستی رووبه ریکی فراوانه واته چه مکی ژیان چه مکیكه له ده ره وه ی میژوو، هه ریۆیه رووبه ری له نیتو چوون و مردن و نبوون رووبه ریکی ته سکه و چه مکی مردن ده بیته چه مکی میژووی به و واتایه ی په یوه ست به کاته وه. ئه مه ش ئه وه ده گه یه نیت كه جیهان بینی شیعی گو ژان بانگه شه بو ژیان دۆستی و ئاماده بوون و مانه وه و نه مری ده كات، هه ر ئه وه ش مۆتیقی جووله و گه رانی به رده وامه به دوا ی مانا کانی بوون و جوانی چیژی ئیستاتیکی و رۆحی داهیتاندا كه ئه ویش له جوانی ئافره ت و جوانی سروشت و یه قینی نه مریدا ده دۆزیتته وه، ئیستا ناو نیشانی ده كه شه «نیاز» ئاشکراتر ده بیت كه هه لگری ده لاله تی نه مریه.

زستانی (۲۰۰۵) سلیمانی